

A nyárról elsősorban az iskolai szünet és nyaralás jut legelőször az eszünkbe. De nem mindenki vakációzik ilyenkor, hiszen a mezőgazdaságban június elejétől már gőzerővel zajlanak a nyári betakarítási munkálatok, a hőség és a szárazság miatt azonban a mezőgazdasági tüzek kockázata is kritikus szintet érhet el. Az ágazatban dolgozó kis- és középvállalkozásokra is komoly felelősség hárul ebben az időszakban, hogy elkerüljenek egy esetleges tüzesetet.

Milyen előkészületeket és intézkedéseket kell megtennünk, illetve milyen jogszabályoknak kell betartanunk? Erre ad választ következő cikkünkben Baranyi Károly tűzvédelmi szakmérnök, munkavédelmi technikus.

A hatályos jogszabályi háttér, elsősorban az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet (OTSZ) írja elő, hogy milyen feltételeknek kell megfelelniük a gazdálkodóknak és hogyan kell végezniük az aratást annak érdekében, hogy a munkálatok baleset- és tűzmentesek legyenek. Gyakran tapasztalni, hogy az ezzel járó papírmunkát sokszor felesleges bürokráciának tekintik, pedig ez a biztonságos munkavégzés alapja. Minden aratásban részt vevő erő- és munkagépet kötelező alapos műszaki szemlének alávetni a szezon előtt. Erről egy hivatalos jegyzőkönyvet kell kiállítani, amelyet a gépkezelőnek magánál kell tartania a szántóföldön – egy hatósági ellenőrzés során ezt az elsők között fogják kérni. A betakarítási munkák során használt, ötnél több mezőgazdasági járművet érintő műszaki ellenőrzés esetén, a gépszemle tervezett időpontját 10 nappal előbb írásban a tűzvédelmi hatóságnak be kell jelenteni. A szemle megtartásának nem feltétele a tűzvédelmi hatóság részvétele, a szemléről készült jegyzőkönyvet sem kell megküldeni részükre.

A műszaki oldalt nézve érdemes megemlíteni a leggyakoribb hibaforrásokat:

Az elektromos vezetékek nem lóghatnak szabadon, azokat kötegelni kell, a fémlemezeken átvezetett szakaszokon pedig kötelező a gumi védőgyűrű alkalmazása a zárlatok megelőzésére. Üzemanyag- vagy kenőolaj-szivárgással gép nem állhat munkába. A napi karbantartásnak a takarításnak is szerves részének kell lennie: a motorteret, a kipufogórendszert és a súrlódásnak kitett forgó alkatrészeket naponta többször meg kell tisztítani a lerakódott portól és szalmától.

Kiemelten fontos (jogszabály is előírja), hogy a betakarításban részt vevő minden egyes munkavállalónak – a szezonális kisegítőket is beleértve – igazolható, aláírással dokumentált munka- és tűzvédelmi oktatáson kell átesnie a munka megkezdése előtt. Az erről készült jegyzőkönyv egy példányát (másolatát) el kell helyezni a munkagépen.

Fontos a munka megszervezése is. Nem mindegy ugyanis, hogy hol kezdjük meg a betakarítást. Jogszabályi előírásnak megfelelően a kalászos termény betakarítását mindig a kockázatosabb szakaszoknál, azaz a közutak és a vasútvonalak mentén kell megkezdeni. Ezzel párhuzamosan egy legalább 3 méter széles védőszántást kell kialakítani, amely gátat szab a sínek felől érkező esetleges szikráknak.

A mezőn összerakott kazal, valamint a szérű és rostnövénytároló elhelyezésénél a szélső tárolási egység és a környező vasúti vágányoktól - a rostnövénytároló ipari vágányát kivéve - legalább 100 méter, a közúttól, erdőtől, lábon álló gabonától legalább 25 méter és a nagyfeszültségű, föld feletti villamos vezetéktől a legfelső villamos vezeték és talaj közötti távolság háromszorosa, de legalább 20 méter. A tartalék üzem- és kenőanyagot az erő- és

munkagéptől, a kazaltól és a gabonatóblától legalább 20 méter távolságra kell elhelyezni éghető hulladéktól, növényzettől mentes területen.

A mezőn összerakott szálastakarmány-, szalma-, rostonövény-kazlakat legalább 3 méter széles védőszántással kell körül venni.

Személy szerint az egyik legfontosabb szabálynak azt tartom, hogy a nyílt láng használata és a dohányzás a gabonatóblákon, illetve a munkagépek vezetőfülkéjében is szigorúan tilos! Dohányzóhelyet kizárólag a gabonatóblától tisztes távolságban – legalább 15 méterre –, minden éghető anyagtól mentes területen szabad kijelölni. Itt kötelezően el kell helyezni egy vízzel teli edényt a csikkek biztonságos eloltásához.

A tűz korai észlelése és elfojtása percekön múlik, ezért a törvény pontosan meghatározza a helyszínen tartandó védőfelszereléseket is:

Minden egyes kombájnról és erőgépre a jogszabályban előírt számú és teljesítményű, a vonatkozó műszaki követelmények szerint legalább egy darab, minimum 21A és 113B vizsgálati egységtűz oltására alkalmas (jellemzően 6 kilogrammos, ABC porral oltó) – érvényes tűzoltó készüléket kell készenlétbe helyezni. Személy szerint én egy magasabb oltási egységű (34A 183B) tűzoltó készüléket szoktam javasolni, már csak annak okán is, hogy ezek a gyakorlatban is elterjedtebbek és használtabb típusok. A készülékek mellett a kézi szerszámok megléte is kötelező: a járműveken fixen rögzítve kell tartani a tűz oltására alkalmas lapátot, ásót vagy csapót.

A nagyobb területen dolgozó vállalkozásoknak plusz logisztikával is számolniuk kell. Ha a betakarítási terület eléri a jogszabályban rögzített kritikus méretet, a munkálatok idejére egy azonnal bevethető, ekével felszerelt traktort kell a helyszínen készenlétben tartani. Ennek a gépnek egyetlen feladata van: ha felcsapnak a lángok, azonnal körbe kell szántania az érintett területet, elvágván a tűz útját a még lábon álló gabonától.

A kockázat nem szűnik meg azzal, hogy a termés lekerül a földről; a szárítási és raktározási fázis ugyancsak kiemelt figyelmet igényel. A jogszabály előírja, hogy a természsárító berendezéssel történő szárítás esetén a tűzvédelmi előírások megtartásáért és annak folyamatos, üzemelés közbeni ellenőrzéséért az üzemeltető és a kezelő személyzet a felelős. A szárítóberendezés üzemeltetése során a gyártó kezelési utasítását kötelező betartani, és a technológiai porlerakódásokat rendszeresen el kell távolítani a túlmelegedés és a porrobbanás megelőzése érdekében.

A tárolás terén az OTSZ általános használati szabályai, valamint a kifejezetten mezőgazdasági tárolásra vonatkozó paragrafusai (221-224.§) az irányadók. Tárolás esetén a legnagyobb veszélyt az öngyulladás jelenti. A jogszabály előírja, hogy az öngyulladásra hajlamos anyagok (például a nedvesen betárolt széna vagy gabona) hőmérsékletét legalább naponta, vagy ha az anyag tulajdonságai szükségessé teszik, folyamatosan ellenőrizni kell, és a veszélyes felmelegedést meg kell akadályozni.

Zárt raktárak esetén, amennyiben a tárolóhelyiség alapterülete meghaladja a 200 négyzetmétert, a földem- vagy tetőszerkezet, valamint a tárolt anyag teteje között legalább 1 méter biztonsági távolságot kell szabadon hagyni. Emellett a tárolási magasság nem haladhatja meg a füstkötény alsó síkjának vonalát. Szabadtéri kazalozásnál figyelni kell arra, hogy az összehúzott szalma alapterülete nem haladhatja meg az 1000 négyzetmétert és a kazlak között pedig a jogszabályban előírt biztonsági védőtávolságokat kell tartani a tűz áttérjedésének megakadályozására. A tárolás teljes területét és annak környezetét száraz növényzettől és éghető hulladéktól mentesen kell tartani.

Zárásként szeretném hangsúlyozni: a tűzvédelmi előírások betartása a vállalkozások számára nem csupán a hatósági szankciók elkerüléséről szól. Ez a tudatos kockázatkezelés alapja, amellyel munkatársaink testi épségét és a cég anyagi stabilitását védhetjük meg. A megfelelő előkészületek és a gondos munkavégzés biztosíthatják, hogy az aratás vagy egyéb munkálatok a legforróbb nyári napokon is balesetek és veszteségek nélkül, hatékonyan működhessenek.

Remélem tudtam segíteni.

Baranyi Károly
tűzvédelmi szakmérnök,
munkavédelmi technikus